

Minnisblað vegna e liðar 2. gr. frumvarps til laga um fjármál stjórnmalasamtaka og frambjóðenda og um upplýsingaskyldu þeirra.

Hægt er með ýmsum hætti að komast fram hjá viðkomandi lið eins og hann er nú orðaður í frumvarpinu, standi vilji manna til þess.

Alþingi

Erindi nr. P 133/643

Tvær ástæður þess eru:

komudagur 8.12.2006

1) Hægt er að stjórna fyrirtæki í reynd með minna en 50% hlutafjár, sérstaklega ef hlutafjäreign annarra dreifist á marga aðila. Í þessu samhengi má t.d. benda á að yfirtökuskylda myndast við eign tengdra aðila á 40% hlutafjár í félagi sem skráð er í kauphöll, sbr. 37. gr. laga um verðbréfavíðskipti. Í þeirri lagagrein er reynt að skilgreina aðila sem eiga samstarf eða eru tengdir til að sjá hvenær er farið yfir þau mörk en sú skilgreining er það loðin að það er verulegt svigrúm til að túlka hana í deilumálum. Það er reyndar ekki séríslenskt vandamál, iðulega er tekist á um það erlendis hvenær yfirtökuskylda hefur komist á.

2) Hægt væri að leika sér með það hver er skráður fyrir hlutafé til að reikna sig niður fyrir 50% mörkin. Sem dæmi má nefna tvo aðila, X og Y sem starfa náið saman og eiga sameiginlega 58% hlutafjár í tveimur hlutafélögum, A og B. Með því að skrá 49% af bréfum í A á X og 9% á Y og síðan 9% af bréfum í B á X og 49% á Y þá teldust A og B ekki tengdir aðilar.

Þeir X og Y gætu raunar átt 58% hlutafjár í eins mörgum hlutafélögum og þeir vilja og þau teldust samt ekki tengd ef þeir bara gæta þess að annar eigi alltaf rétt innan við 10% hlutafjár og hinn rétt innan við 50%.

Hægt væri að setja fyrir þennan leka með því að sleppa 10% undanþágunni. Það myndi hins vegar væntanlega gera það hreina martröð að reikna út hvort ákvæðið á við þegar um er að ræða tvö eða fleiri fyrirtæki sem eru í eigu margra. Þannig gætu tvö skráð hlutafélög líklega talist tengd vegna þess að eigendahóparnir eru líkir, án þess að neitt sérstakt samband sé á milli félaganna. Þannig gætu t.d. lífeyrissjóðir og verðbréfasjóðir samanlagt átt ríflega helming hlutafjár í báðum félögum, þótt þeir komi lítið sem ekkert að stjórn fyrirtækjanna og hafi ekki samstarf sín á milli í málefnum félaganna.

Ég tel ill- eða jafnvel ómögulegt að smíða reglur um þetta efni sem ekki er hægt að komast hjá, standi vilji manna til þess. Það dregur reyndar nokkuð úr líkunum á því að reynt verði að komast framhjá reglunum að upplýsa verður um öll fjárframlög lögaðila skv. frumvarpinu enda væri það væntanlega vandræðalegt fyrir flokk eða frambjóðanda að verða uppvís að því að þiggja með klækjum fé umfram það sem til er ætlast með lögnum.

Annar vandi við frumvarpið er að hægt væri að komast hjá 8. grein með því að verja fé beint til áróðurs í þágu tiltekins stjórnmalaflokks (eða frambjóðanda). T.d. væri hægt að greiða fyrir auglýsingar þar sem kjósendur eru hvattir til að kjósa viðkomandi flokk í stað þess að veita flokknum styrk til að birta auglýsingarnar. Það myndi reyndar auka nokkuð gagnsæi í slíkum málum ef skylt væri að tiltaka hver það er sem

kostar pólitískar auglýsingar hverju sinni, líkt og raunin er t.d. í Bandaríkjunum að því er mér skilst.

Tillaga:

Í ljósi þess að vonlítið virðist að setja fyrir alla leka þá tel ég vænlegast að reyna það ekki og a.m.k. ekki reyna að finna frumsamda lausn nú, í miklu tímahraki. Þó eru til nokkrar skilgreiningar er varða tengsl aðila sem ég tel hægt að styðjast við og ólíklegt að það valdi vandræðum. Þá horfi ég annars vegar til skilgreiningar á samstæðum, móður- og dótturfélögum í ársreikningalögum og hins vegar til fyrrnefndrar 37. gr. laga um verðbréfavíðskipti.

Í ljósi þess gæti e-liður 2. gr. efnislega hljóðað eitthvað á þessa leið:

Tengdir aðilar: Lögaðilar sem tilheyra sömu samstæðu skv. skilningi ársreikningalaga eða þar sem svo háttar til um tvö eða fleiri félög að sami aðili eða aðilar í samstarfi hafi:

1. samanlagt eignast a.m.k. 40% atkvæðisréttar,
2. á grundvelli samnings við aðra eigendur rétt til að ráða yfir sem nemur a.m.k. 40% atkvæða, eða

3. öðlast rétt til þess að tilnefna eða setja af meiri hluta stjórnar.

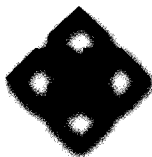
Samstarf skal vera talið á milli aðila ef þeir hafa gert með sér samkomulag um að einn eða fleiri saman nái eða haldi yfirráðum í félagi, hvort sem samkomulagið er formlegt eða óformlegt, skriflegt, munnlegt eða með öðrum hætti.

Samstarf skal þó alltaf talið vera fyrir hendi þegar um eftirfarandi tengsl er að ræða, nema sýnt sé fram á hið gagnstæða:

1. Hjón, aðilar í staðfestri samvist, aðilar í skráðri sambúð og ófjárráða börn aðila.
2. Tengsl milli aðila sem fela í sér bein eða óbein yfirráð annars aðilans yfir hinum eða ef tvö eða fleiri félög eru beint eða óbeint undir yfirráðum sama aðila. Taka skal tillit til tengsla aðila skv. 1., 3. og 4. tölul.
3. Félög sem aðili á með beinum eða óbeinum hætti verulegan eignarhlut í, þ.e. að aðili eigi með beinum eða óbeinum hætti a.m.k. 1/3 hluta atkvæðisréttar í viðkomandi félagi. Taka skal tillit til tengsla aðila skv. 1., 2. og 4. tölul.
4. Tengsl á milli félags og stjórnarmanna þess og félags og framkvæmdastjóra þess.

Seltjarnarnesi, 8. desember 2006

Gylfi Magnússon, dósent

Alþingi
Erindi nr. P 133/635
komudagur 8.12.2006

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi, allsherjarnefnd

Reykjavík 8. desember 2006

SÓK

150 REYKJAVÍK

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um fjármál stjórnmalasamtaka og frambjóðenda og um upplýsingaskyldu þeirra

Sambandinu er kunnugt um að á Alþingi er til meðferðar frumvarp til laga um fjármál stjórnmalasamtaka og frambjóðenda og um upplýsingaskyldu þeirra, 435. mál. Þar sem málið varðar verulega hagsmuni sveitarfélaga leyfir sambandið sér að senda eftirfarandi umsögn um frumvarpið þrátt fyrir að það hafi ekki verið sent sambandinu til umsagnar.

Almennar athugasemdir

Tilgangur frumvarpsins er að kveða á um fjárframlög til stjórnmalasamtaka og stjórnmalastarfsemi, draga úr hættu á hagsmunaárekstrum og tryggja gagnsæi í fjármálum. Markmið laganna er að auka traust á stjórnmalastarfsemi og efla lýðræðið.

Í frumvarpinu er verið að leggja skyldur á sveitarfélög til að leggja fé til stjórnmalasamtaka. Þó svo ekki sé gert ráð fyrir tilteknum fjárhæðum er ljóst að löggjafinn gerir ráð fyrir umtalsverðum nýjum útgjöldum sveitarfélaga en jafnframt að sveitarfélögin verði leyst undan kostnaðarþátttöku sinni við framkvæmd kosninga til Alþingis og forsetakosninga. Hvort löggjafinn ætlar til þess að samræmi sé á milli þessara fjárhæða liggur hins vegar ekki fyrir. Æskilegt hefði verið að frumvarpið hefði fengið lengri meðferð innan stjórnsýslunnar og nánara samráð hefði verið haft við sveitarfélögin um útfærslu þess. Jafnframt hefði verið eðlilegt að kostnaðarmeta frumvarpið þó það sé ekki stjórnarfrumvarp. Í því kostnaðarmati hefði væntanlega komið fram hvort gert væri ráð fyrir því að frumvarpið fæli í sér kostnaðarauka fyrir sveitarfélögin.

Athugasemdir við einstaka greinar.

Í 5. gr. frumvarpsins er kveðið á um að sveitarfélögum með fleiri en 500 íbúa sé skylt, en öðrum sveitarfélögum heimilt, að veita stjórnmalasamtökum, sem fengið hafa a.m.k. einn mann kjörinn í sveitarstjórn eða hlotið a.m.k. 2,5% atkvæða í næstliðnum sveitarstjórnarkosningum, fjárframlög til starfsemi sinnar. Í athugasemdum með greininni segir að lagt sé til að sama regla gildi og við úthlutun fjár frá Alþingi.

Í fyrsta lagi gerir sambandið athugasemdir við það að sömu reglur eigi að gilda og gilda við úthlutun fjár frá Alþingi varðandi framangreint 2,5% viðmið. Grundvallarmunur er á sveitarstjórnarstiginu og Alþingi hvað þetta varðar. Kjördæmi til Alþingiskosninga eru margfalt stærri en kjördæmi flestra sveitarfélaga og þröskuldur til að koma að manni í sveitarstjórn er almennt

mun hærri en til Alþingis. Í sveitarstjórn með 5 aðalmenn þarf allt að 20% fylgi til að ná inn manni og í sveitarstjórn með 7 aðalmenn þarf allt að 14,29% til að ná inn manni. Í Reykjavíkurborg eru 15 borgarfulltrúar og því þarf allt að 6,67% fylgi til að ná inn manni. Við kosningar til Alþingis er hins vegar mögulegt að ná inn manni með 1,6% fylgi á landsvísu þó svo kjördæmaskipan leiði til þess að þröskuldurinn er í raun hærri. Aðalatriðið er þó það, að í flestum sveitarfélögum er þröskuldur til að fá kjörinn fulltrúa sveitarstjórn mun hærri en til Alþingis.

Þá er stjórn málaumhverfi sveitarfélaga gjörólíkt því umhverfi sem er við lýði gagnvart Alþingi. Hefðbundin flokkaskipting er almennt ekki til staðar nema í stærstu sveitarfélögum en í öðrum sveitarfélögum er flóra framboða mikil og ekki í neinu samræmi við hefðbundna flokkaskiptingu. Þá er jafnframt mjög algengt að í sveitarfélögum verði til framboð sem eru smá og lifa ekki nema einar kosningar.

Nefna má sem dæmi að í Akureyrarkaupstað bauð Framfylkingarflokkurinn fram lista í síðustu kosningum. Flokkurinn fékk 299 atkvæði eða 3,16% greiddra atkvæða. Til þess að ná inn manni í bæjarstjórn Akureyrar þarf hins vegar allt að 9,09% fylgi og var flokkurinn því nokkuð langt frá því að ná inn manni. Verði frumvarpið að lögum mun Akureyrarkaupstað verða skylt að styrkja Framfylkingarflokkinn árlega allt kjörtímabilið þrátt fyrir að hann hafi verið mjög langt frá því að ná inn manni.

Í Fjarðabyggð bauð Biðlistinn fram í síðustu kosningum og fékk 139 atkvæði eða um 2,8% fylgi. Til að ná inn manni í Fjarðabyggð þarf hins vegar allt að 11,11% fylgi og var Biðlistinn því mjög langt frá því að ná inn manni.

Vel kann að vera að þessi framboð, sem og önnur sambærileg framboð, muni verða viðvarandi stjórn málasamtök og bjóði fram í næstu kosningum. Hitt er jafn ljóst að reynslan er sú að algengt er í sveitarfélögum að fram komi framboð sem fá lítið fylgi og eru einungis til í einum kosningum.

Í sveitarfélagi með 500 íbúa, sem er viðmiðunarmarkið í frumvarpinu, er líklegt að um 360 íbúar séu á kjörskrá. Meðalkjörsókn í síðustu kosningum var 78,4% og má því gera ráð fyrir að 282 einstaklingar kjósi. 2,5% af því eru 7 manns. Samkvæmt frumvarpinu er því mögulegt að listi sem fær 7 atkvæði eigi rétt á framlögum frá sveitarfélaginu næstu 4 árin. Ætla má að til þess að stjórn málasamtök eigi rétt á styrk frá ríkinu vegna Alþingis þurfi yfir 4.000 manns að hafa kosið viðkomandi samtök. Augljóslega er nokkur munur á 7 og 4.000 manns.

Sambandið telur því alveg ljóst að allt önnur sjónarmið eigi við um sveitarfélög en Alþingi og fráleitt sé að beita sömu viðmiðunum og gilda eiga gagnvart Alþingi. Í sveitarfélögum getur verið gríðarlegur munur á því að ná inn manni í sveitarstjórn og að ná 2,5% fylgi en á Alþingi er sá munur ekki svo mikill. Hugsanlegt er að flokkur sem fær minna en 2,5% fylgi á landsvísu nái inn manni á Alþingi en slíkt er útilokað í sveitarstjórnarkosningum og gildir þá einu hvaða sveitarfélag á í hlut.

Sambandið leggur því til að orðin "eða hlotið a.m.k. 2,5% atkvæða" verði felld út úr 1. ml. 5. gr. frumvarpsins. Einungis með því móti verður samræmi

milli einstakra sveitarfélaga hvað skyldur þeirra varðar til að leggja fé til stjórnmálasamtaka.

Í niðurlagi 3. ml. 5. gr. frumvarpsins segir að fjárhæð skuli "vera í eðlilegu hlutfalli við stærð sveitarfélagsins." Með þessum orðum virðist eiga að gera tilraun til þess að samræma framlög sveitarfélaga til stjórnmálasamtaka, þ.e. markmiðið virðist vera að sveitarfélög greiði hlutfallslega svipaða fjárhæð til stjórnmálasamtaka. Þessu mótmælir sambandið harðlega. Grundvallarforsenda þess að sveitarfélögin geti sætt sig við þessa nýju skyldu sína til fjárútláta er að sveitarfélögin hafi, hvert og eitt, sjálfdæmi um þá fjárhæð sem þau eru tilbúin að leggja til þessa málaflokks. Það er með öllu óásættanlegt að eitt sveitarfélag þurfi að taka tillit til þess sem önnur sveitarfélög gera í þessum efnum. Þá er þetta í raun óframkvæmanlegt þar sem ekkert kemur fram um hvað er eðlilegt hlutfall og ekki er heldur að finna neina viðmiðun eða skyldu til að taka mið af tilteknum sveitarfélögum. Þá er heldur ekki að finna skýringu á því hvað átt er við með stærð sveitarfélaga, þ.e. hvort átt er við fjölda íbúa eða landfræðilega stærð.

Sambandið leggur því til að orðin "og skal hún vera í eðlilegu hlutfalli við stærð sveitarfélagsins." í niðurlagi 3. ml. 5. gr. frumvarpsins verði felld brott.

Virðingarfyllst

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Sigurður Óli Kolbeinsson
Sviðsstjóri lögfræðisviðs

Allsherjarnefnd
Nefndarsvið Alþingis

8. desember 2006

Umsögn Sambands ungra sjálfstæðismanna við frumvarp til laga um fjármál stjórnmalaflokka og frambjóðenda og um upplýsingaskyldur þeirra

Frumvarp formanna stjórnmalaflokkanna sem sæti eiga á Alþingi er aðföör atvinnustjórnmalamanna að eðlilegum framgangi lýðræðis í opnu og frjálssu samfélagi. Afleiðingar frumvarpsins eru að slegin er skjaldborg um þrönga hagsmuni núverandi þingmanna og starfandi stjórnmalaflokka.

Samband ungra sjálfstæðismanna telur eðlilegt að ársreikningar og bókhald stjórnmalaflokka séu opin og aðgengileg almenningi. Um þetta gilda áþekk rök og um upplýsingaskyldu fyrirtækja á markaði, enda hafa kjósendur ríka hagsmuni af því að átta sig á fjárhagslegri stöðu flokka. Jafnframt er mikilvægt að stjórnmalaflokkarnir úthluti ekki sjálfum sér fé og treysti eigin stöðu á kostnað skattgreiðenda.

Þá er það réttmæt krafa að kjósendur hafi aðgang að upplýsingum um helstu fjárhagslegu bakhjarla stjórnmalaflokka ef um er að ræða lögaðila. Hins vegar telja ungir sjálfstæðismenn að bæði persónuverndar- og lýðræðissjónarmið standi fyrir því að leynd hvíli yfir framlögum einstaklinga til stjórnmalaflokka.

Ekki er réttlætanleg að sett séu takmörk við fjárhæð framlaga, hvort sem um er að ræða einstaklinga eða lögaðila.

Ungir sjálfstæðismenn telja að megingalli frumvarpsins sé sú forsenda, sem höfundar þess gefa sér, að ríkisvaldið sé uppspretta lýðræðisins og að í skjóli ríkisvaldsins þrífist lýðræðið best. Með því að ríkisvæða stjórnmalamenn og flokka eru reistar hindranir við því að nýjar hugmyndir, nýir flokkar og nýtt fólk fái brautargengi. Þetta er í eðli sinu andstætt lýðræðinu.

Ritari SUS

Umsjónarmaður málefna starfs SUS

Helstu athugasemdir við forsendur frumvarpsins

Meðal þeirra efnisathugasemda sem ungir sjálfstæðismenn hafa við frumvarpið er:

1. Aukin afskipti sjálfs ríkisvaldsins af framgangi lýðræðisins í formi fjárstuðnings við stjórnmalaflokka

Frumvarpið kveður á um að sitjandi þingflokkar og stjórnmalamenn njóti umtalsverðra styrkja og eru þeir stórauknir miðað við það sem nú er. Hornsteinn lýðræðisins er sá að fulltrúar kjósenda sækja umboð sitt og vald beint til almennings. Í krafti þessa umboðs hafa þeir vald meðal annars til lagasetningar og útteilingar skattfjár. Það er misnotkun á því umboði að nýta það í þeim tilgangi að viðhalda eigin völdum.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir stórauignum framlögum ríkisins til þeirra stjórnmalaflokka sem þegar eiga sæti á Alþingi, þ.e. núverandi valdhafa. Jafnframt eru reistar skorður við því að almenningur geti stutt sína stjórnmalaskoðun með fjárframlögum úr eigin vasa. Þetta þýðir að stjórnmalaflokkar verða háðir ríkisstyrkjum í starfsemi sinni og kosningabaráttu. Að mati ungra sjálfstæðismanna er hér snúið á haus þeim grundvallarstöðum sem lýðræðisleg samfélagsskipan byggist á.

2. Takmark á framlög

Með takmörkun á framlagi einstaklinga og fyrirtækja til stjórnmalaflokka er reist hindrun við því að nýjar hugmyndir og nýtt fólk hljóti hljómgrunn. Réttur almennings til þess að tjá skoðun sína og styðja í opinberri umræðu er fótum troðin með slíkum hindrunum enda er það mikilvægur réttur borgara að geta stutt hugsjón sína og lífsskoðun, hvort sem er með fjárframlögum, sjálfboðastarfi eða hverjum öðrum þeim hætti sem hver og einn kys.

Eins hefur hámark fjárframlaga þá afleiðingu að yfirburðastaða atvinnustjórnmalamanna og ríkjandi valdhafa styrkist gagnvart öðrum þátttakendum í stjórnmalum og þjóðmálaumræðu. Þessi samtrygging innvígðra stjórnmalamanna er andstæð lýðræðinu.

3. Afskipti af innri málum stjórnmalaflokka

Í frumvarpinu er fjallað sérstaklega um hámark tilkostnaðar í kosningabaráttu einstaklinga í prófkjörum stjórnmalaflokka. Ríkisvaldið og Alþingi á ekkert erindi með að binda hendur frjálsra félagasamtaka, eins og stjórnmalaflokka, með þessum hætti. Ákvæðið hefur bersýnilega þau áhrif að draga mjög úr möguleikum óþekktra stjórnmalamanna til þess að velta úr sessi þeim sem fyrir eru á fleti. Ennfremur hafa þau hámark, sem sett eru við framlögum í kosningasjóði, það í fôr með sér að lítt efnaðir einstaklingar eiga sér lítillar viðreisnar von gegn þeim sem eru sterkefnaðir fyrir og getur það vart talist samræmast þeirri grunnreglu lýðræðislegs samfélags að möguleikar allra til þátttöku í stjórnmalum séu jafnir óháð efnahag eða þjóðfélagsstöðu.

Athugasemdir við efnispætti frumvarpsins

Þá er ekki hjá því komist að geta þess að frumvarpið er tæknilega illframkvæmanlegt:

1. Framlög

Í frumvarpinu eru framlög skilgreind sem bein fjárframlög eða önnur gæði sem metin verða til fjár. Önnur framlög, svo sem endurgjaldslaust lán vinnuafis, aðstöðu eða búnaðar, skulu metin til peningaverðs á gangverði eða markaðsverði á hverjum tíma.

Þetta þýðir að ríkisvaldið tekur að sér að meta öll möguleg gæði til fjárs. Slíkt mat er alltaf mjög ófullkomið, sérstaklega þegar ríkisvaldið telur sig vera handahafa sannleikans um hið rétta verð og hvað sé eðlilegt. Skilgreiningin á framlögum eins og sér veldur óvissu og er það afar óheppilegt í jafn viðkvæmu máli og almennum kosningum og prófkjörum.

2. Framlög úr ríkissjóði

Frumvarpið gerir ráð fyrir að fé verði úthlutað úr ríkissjóði til stjórnmalaflokka sem ná a.m.k. einum manni kjörnum þing. Ekkert hámark er tiltekið eða í hvað peningarnir eiga að renna. Einungis sagt að á hverju ári skuli flokkarnir fá fjárstyrk.

Þannig mega skattgreiðendur og hugsanlegir fylgismenn eins stjórnmalaflokks horfa upp á aðra flokka sólunda skattfé almennings í skemmtanir, ósmekklega kosningaherferð eða rándýrar auglýsingar. Þingmenn stjórnmalaflokkanna fara með fjárstjórnarvaldið og skammta þannig sínum flokkum fé. Harla ólíkt að slík framlög verði skorinn niður ef kreppir að hjá ríkissjóði.

3. Frambjóðendur til embætti forseta

Tekið er fram í 6. gr frumvarpsins að framlög til frambjóðenda kosningabaráttu geti aldrei numið hærri fjárhæð en sem nemur kostnaði við baráttuna. Þetta meinta þak á framlög til forsetaframbjóðenda er alveg ágætt sem slíkt en þess er ekki getið að enginn hámarkskostnaður er settur á kosningabaráttuna. eins og gert er við frambjóðendur í prófkjörum. Þiggja prófkjörframbjóðendur þó ekki styrk úr almenningsjóðum eins og forsetaframbjóðendur.

Sigurvegari forsetakosninga getur þannig tæknilega eytt 750 milljónum í herferðina og fengið það allt greitt frá ríkinu á meðan andstæðingar hans, sem eyða einungis 100 milljónum, fá sinn kostnað ekki að fullu greiddan frá ríkinu. Vitleysan í þessari grein skrifast vonandi á vanhugsun og óðagot en þekkingu og reynslu af kosningum og meðferð opinbers fjár

4. Móttaka framlaga

Lögð eru takmörk við því frá hverjum flokkar og frambjóðendur mega þiggja fé. Þau sjónarmið hafa verið reifuð að mikilvægt væri að setja reglur um fjármála stjórnmalaflokka til að sporna við því að fjársterkir aðilar hefðu óeðlileg áhrif á flokkinn eða frambjóðendur hans.

Það skýtur því skökku við að í 2. mgr. 7. gr. frumvarpsins lagt til að óheimilt verði að þiggja fé frá ókunnugum aðila. Hvernig getur óþekktur aðili haft óeðlileg áhrif? Hver á svo að meta hver telst óþekktur aðili? Hvað ef frambjóðandi í prófkjöri

þekkir ekki mann við opnun á kosningamiðstöð sinni og hinn óþekkti maður skilur eftir 5000 krónur í bauk, er það óþekktur aðili? Það gefur augaleið að reglan er sett fram á röngum forsendum og ekki til þess fallinn að ná markmiði sínu þar sem hún er illframkvæmanleg.

5. Hámörk framlag

Þegar reynt er að koma böndum yfir allt í einni lagagrein eða lögum verður slík lagagrein og lög alltaf óskiljanleg og óframkvæmanleg. Það á við um 8. gr. frumvarpsins.

Af mörgu er að taka því greinin er í eðli sínu vitlaus. Hver er t.d. rökstuðningur löggjafans fyrir 300.000 kr.? Afhverju ekki bara 3.000 kr. eða 900.000 kr.? Hvaða heilagi sannleikur liggur á bakvið þessa gerræðislegu reglu? Sú spurning á reyndar við um allar flestar frumvarpsins. 1. mgr. 8. gr. verður svo enn óskiljanlegri þegar útskýrt er að undanskilið fyrrnefndri fjárhæð eru framlög í formi almennra afslátta. Eru afslættir þá hvort tveggja framlög og kostnaður? Eða er almennur afsláttur á símakostnaði ekki tekinn með í útreikning á heildarkostnaði við prófkjör frambjóðenda heldur litið á slíkt sem framlög sem ekki þarf að taka með í reikninginn?

Í reglunni um heildarkostnað frambjóðanda prófkjöri og útfærslu á henni er svo komið að kjarna vitleysunnar í frumvarpinu. Því er oft haldið fram að koma verði böndum á útgjöld í prófkjöri og látið fylgja með að slíkt yrði að gera til að jafna muninn á milli þeirra fjársterkari og svo þeirra efnaminni. Um það má segja að ef fjáraustur í kosningabaráttu er sterk vísbending um árangur í kosningum þá hefði úrslit forsetakosninganna 1996 líklegast orðið önnur. En ef rétt er þá er furðulegt að á sama tíma og sett eru hámörk á kostnað þá er jafnframt settar takmarkanir á möguleika efnaminni einstaklinga á að afla fjár. Þetta er óskiljanleg hringavitleysa að mati sambandsins.

Um reiknireglu mismunandi kjörsvæða og krónutölur nægir að nefna það eitt að enginn greinarmunir er gerður á prófkjöri þar sem skráðir félagar í flokki geta verið 20.000 og prófkjöri þar sem félagsmenn í flokki eru 200. Einstaklingur fámennari flokksins má eyða jafnmörgum kónur og frambjóðandi fjölmennari flokksins. Hvort ætli þurfi nú á meiri auglýsingum að halda? Fyrst setja á íþyngjandi takmörk á annað borð á grundvelli ímyndaðara tilfinningaraka. væri nær að leitast við að hafa útfærsluna að einhverju leyti vitræna.

Þá minnir sambandið á að kostnaður frambjóðenda í prófkjörum felst fyrst og fremst í að kynna áherslumál og persónu viðkomandi, eins og nauðsynlegt er að geta gert í lýðræðislegum kosningum. Það er því illskiljanlegt, fyrst frumvarpshöfundar telja sig hafa reist skorður við því á annað borð að fjársterkir aðilar geti ekki styrkt frambjóðendur óeðlilega mikið, að frambjóðendurnir sjálfir megi ekki leggja í þann kostnað við framboð sitt sem þeir telja eðlilegan. Vel þekktur er sá aðstöðumunur sem er milli sitjandi þingmanna og nýliða í prófkjörum, en þeir fyrrnefndu hafa alla þræði í hendi sér varðandi aðgang að fjölmiðlum og kjósendum og eiga þar af leiðandi mun auðveldara með að koma sér á framfæri. Það er því beinlínis hamlandi fyrir eðlilega endurnýjun í flokkunum að setja slík hámörk á kostnað frambjóðenda í prófkjörum. Ennfremur fer sambandið fram á að

Þingmenn spyrji sig þeirrar grundvallarspurningar hvort þeir vilji samþykkja reglu sem gerir þann frambjóðanda að lögbrot og dæmir hann til refsingar samkvæmt lögum fyrir að eyða of miklum peningum í að kynna málefni sín í tengslum við prófkjör. Sambandið trúir ekki öðru en að þingmenn átti sig á þeirri grundvallarskekkju sem er í þessu ákvæði.

6. Ríkisendurskoðun

Hlutverk Ríkisendurskoðanda er mikilvægt og vel færi á því að opinberar stofnanir fylgdu hans tilmælum, þó ekki væri nema að litlu leyti. En með því að gera Ríkisendurskoðanda að eftirlitsaðila laganna, ef frumvarpið verður samþykkt, er í fyrsta lagi rekið endanlegt smiðshögg á ríkisvæðingu flokkanna og stjórnmalanna. Í öðru lagi hefur Ríkisendurskoðandi mun þarfa hlutverki að gegna en fylgjast með frjálsum félagasamtökum og í þriðja lagi er það tvískinnungur að ætlast til þess að frjáls félagasamtök og einstaklingar fari eftir tilmælum og leiðbeiningum eftirlitsaðila ríkisins þegar ríkisvaldið sjálft hefur ekki dug í að sér að fylgja fyrirmælum eftirlitsaðilans.

Mörg önnur atriði frumvarpsins kalla á athugasemdir og gagnrök en látið hér nægja að geta helstu atriða.

Málsmeðferð

Að síðustu gerir Samband ungra sjálfstæðismanna athugasemdir við gerð frumvarpsins og fyrirhugaða málsmeðferð innan Alþingis. Í nefndinni, sem vann að drög að frumvarpinu, sátu eingöngu fulltrúar stjórnmálaflokkanna. Ekki þótti ástæða til að bjóða fulltrúa skattgreiðenda setu í nefndinni hvað þá fulltrúa kjósenda eða væntanlegra frambjóðanda í kosningum næstu árin. Engan haldbæran rökstuðning er svo að finna fyrir þeim niðurstöðum sem nefndin telur sig hafa komist að og er rökstuðningur fyrir frumvarpinu því álíka merkilegur. Þá er það í hæsta máta óeðlilegt að málið fá sérstaka flýtimeðferð á þingi, sérstaklega þegar fyrir liggur að frumvarpið er meingallað.

Niðurstaða

Er skorað á alla þingmenn að hafna frumvarpinu svo annað frumvarp í anda tillagna Sambands ungra sjálfstæðismanna fái brautargengi.